

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

2007-06-30

Dnr B 3.3-0469/2007

Utvärdering av ekonomiskt stöd till kartläggning (med dnr: B3.3-0469/2007) från

Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Beskrivning av projektet "Bästa samordning":

Flera människor som är utsatta för hedersrelaterade brott uppger att de ofta kommer i kläm mellan olika myndigheter. Ett aktuellt exempel finns inom stadsdelen. En ung kvinna blev misshandlad och mordhotad i sitt hem för att hon var tillsammans med en svensk man. Hon sökte hjälp på en kvinnojour. Kvinnan fick hjälp att flytta till en annan stad. Den unga kvinnan fick emellertid psykiska problem i form av sömnlöshet och ångestattacker och blev sjukskriven. När sjukskrivningen gick ut ansåg Försäkringskassan att hon var för frisk för att sjukskrivas igen, medan Arbetsförmedlingen ansåg att hon var förhindrad att arbeta. Myndigheterna bollar henne mellan sig. I dagsläget har hon ingen inkomst då socialtjänsten sagt nej till att bevilja henne socialbidrag. Under tiden växer högen av obetalda räkningar och hyresskulder. Kvinnan mår mycket dåligt och lider av panikångest och självmordstankar. Hon har ingen kontakt med släkt eller forna vänner och står således helt ensam.

Detta exempel vittnar om att det finns stora brister i samordningen mellan myndigheter. I det här fallet är det uppenbart att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan behöver bli bättre på att samarbeta (trots att regeringen tagit initiativ till att förtydliga Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens uppdrag). En sjuk människa som dessutom är ett brottsoffer ska inte behöva samordna myndigheterna för att få hjälp. Varje kommun bör enligt föreningen (D)Järva kvinnors sätt att se på det ansvara för samordningen mellan myndigheter. (D)Järva kvinnor har kartlagt hur en sådan här samordning på bästa sätt kan gå till.

Syfte och mål

(D)Järva kvinnor söker ekonomiskt stöd för att kartlägga den lokala problembilden samt kartlägga vilka brottsförebyggande resurser som behövs. Varje kommun bör ansvara för samordningen mellan myndigheter i ärenden som gäller hedersrelaterat våld.

Utsatta människor borde inte själva behöva sköta denna samordning. (D)Järva kvinnor vill kartlägga hur en sådan här samordning på bästa sätt kan gå till. Målet med insatsen var att öka kunskapen, förståelsen, finna lösningar och väcka intresse för hedersrelaterad problematik.

Budgeten: Inga avvikelser

Åtgärder:

Ända fram till år 2001 har det saknats statistiska uppgifter om hur vanligt förekommande våld mot kvinnor är. I Norge har man haft två stora forskningsprogram om våld mot kvinnor och för ett antal år sedan fick Finland sitt första forskningsprogram om kön och våld. Avsaknaden av kunskap i Sverige om våldet mot kvinnor har medfört att t.ex. misshandlade kvinnor behandlas som om våld vore ett marginellt fenomen. Genom att ta reda på kvinnornas erfarenheter kan man bland annat synliggöra förhållanden mellan makt och kön. Syftet med kartläggningen har varit att förbättra människors livsvillkor och att bekämpa den ojämlikhet samhället rymmer och som underordnar människor. Genom att man synliggör och tillvaratar erfarenhet av hedersrelaterade brott och otrygghetsproblem kan man enklare och effektivare förebygga och åtgärda dem.

(D)Järva kvinnor har därför gjort:

- En kartläggning över hur samordningen av hedersrelaterad problematik på bästa sätt kan gå till.

Kartläggningen finns dokumenterad i ett 26 sidors kompendium.

- En enkätundersökning. Enkäten skickades ut till 54 vårdcentraler, kvinnojourer, socialtjänsten, behandlingshem, socialjouren, skolor, polis, fristående organisationer etc. inom stadsdelen Kista och Rinkeby.

- Anordnat ett frukostmöte/spridningsmöte i Folkets hus i Kista. Frukostmötet var välbesökt och lyckat. Det fanns representanter från politiska partier, skolor, NGO:s, kvinnojourer, kyrkan, privatpersoner, journalister etc. Vi saknade emellertid polis och myndigheterna på seminariet.

Målgruppen för samtliga åtgärder har varit samtliga medborgare, politiker, föreningar, organisationer och institutioner.

Det finns inga planerade åtgärder som inte genomfördes.

Genomförande

All information man hittar genom olika sökmotorer etc. pekar på att problemen med hedersrelaterat våld fått mycket utrymme de senaste åren och att insatserna haltar i samordningen. Det finns förstås olika sätt att se på hedersrelaterad problematik, olika perspektiv. Förespråkarna för dessa använder sig av väl valda begreppsformuleringar för att framhäva riktigheten i deras tolkning. En grogrund för svårigheterna är att bli anklagad för att ha främlingsfientliga åsikter. Att synliggöra hedersvåld som skilt från annat kvinnovåld är ett erkännande av problematiken och ett första steg i att komma till rätta med problematiken. Sveriges regering, åklagarmyndigheten och polismyndigheten ansluter sig till samma tolkning, likaså FN. I Sverige fördömer man en brottslig handling som begås i hederns namn. Ett hedersmord som i Sverige kan ge fängelse i 10 år eller livstid leder i många andra länder till en stark påföljdslättning.

Skillnaden mellan hedersrelaterat våld och annat våld mot kvinnor har diskuterats liksom olika religioners och kulturers syn på kvinnans rättigheter och flickors oskuld. De flesta ser det patriarkaliska manssamhället som främsta orsaken till detta kvinnoförtryck som i olika hög grad existerar i alla samhällen. Angklagelser riktas ofta mot muslimer som man antar är en homogen grupp. I verkligheten är kultur mycket svårt att definiera och det finns många muslimska kulturer. (D)Järva kvinnor kan se att definitionen av hedersvåld måste klargöras för att erkänna problematiken och angripa den.

Underlaget som framkommit av kartläggningen har inte funnit önskvärd statistik. Statistik av förtryckta med utländsk bakgrund förs inte i Sverige. Inte heller statistik över hedersrelaterade brott förs eftersom hedersrelaterade ärenden inte rubriceras som hedersrelaterade. I Sverige är utbredningen av problemet omdiskuterad. Inom rikskriminalen beräknas att två till tre flickor mördas varje år i hederns namn men att många fler drabbas av våld, hot och förtryck. Länsstyrelserna i landet beräknade år 2004 att 500-2000 flickor och kvinnor var utsatta för hedersrelaterat våld och att 10-15 % av dessa var i behov av ett skyddat boende.

Projektet har pågått under december 2007 till och med mars 2008. (D)Järva kvinnor har kartlagt hedersrelaterade brott. Aktörer har deltagit i projektet har varit företag, politiska partier, skolor, NGO:s, kvinnojourer, kyrkan, privatpersoner, journalister etc.

Rollen som de olika aktörerna haft var dels som referenser i projektets styrgrupp, svarat på enkäten, medverkat på seminariet, nätverkat och berättat om sin verksamhet och sina erfarenheter

etc. Övergripande ansvar har Saida Jama haft tillsammans med övriga (D)Järva kvinnors styrelse. Projektet har genomförts enligt projektplanen. Det enda som var avvikande var vilka som satt med i referensgruppen. Vi hade önskingar om att både Linna Mottagningen i Stockholm och det Lokalt Brottsförebyggande rådet i Järfälla skulle sitta med i projektets referensgrupp. Dessvärre hade dessa aktörer inte möjlighet att vara med (trots att man har skickat inbjudningar och kallelser och talat med dessa aktörer personligen). Det är intressant att sprida kunskapen om kartläggningen till andra aktörer (se konklusionen nedan)

(D)Järva kvinnor anordnade ett frukostmöte i Folkets hus Kista. Det övergripande målet var att sprida kunskap och intresse för kartläggningen och i frågor som berör hedersrelaterade brott. Syftet var att i första hand sprida information om kartläggningen (D)Järva kvinnor har gjort samt nätverka, sprida kunskap, bilda opinion samt stimulera till debatt, i frågor som anknyter till hedersrelaterad problematik. Frukostmötet anordnades i Rinkebysalen, Rinkeby Folkets Hus, Skårbygränd 1, fredagen den 28 mars mellan 09.00 – 10.30. Programmet innehöll följande:

1. Frukost med kaffe/te och smörgås
2. Erika Lundgen Brandt berättar om kartläggningen som föreningen (D)Järva kvinnor har gjort med hjälp av ekonomiskt stöd från BRÅ
3. Saida Jama berättar om föreningen (D)Järva kvinnor
4. Organisationer/föreningar som arbetar med hedersrelaterade brott berättade om sitt arbete
 - Exit Stockholm AB (ungdomsboende)
 - Tjej Jouren Somaya
 - (D)Järva kvinnor
 - Gröna Kvinnor/Miljöpartiet de Gröna
 - Fryshuset, Elektra, Ahre Hamednaca

Effekter

De förebyggande åtgärderna har tillfört ett mervärde för stadsdelen genom att man har kunnat nätverka och skapat relationer mellan organisationer och institutioner. Lokaltidningen skrev en artikel om kartläggningen och frukostseminariet och förde upp debatten till en bredare publik än de som kom till seminariet eller hade svarat på enkäten. Andra exempel som kan nämnas är att Exit i Stockholm AB har bokat in utbildning i ämnet av Tjej Jouren Somaya. Eva Larson från Miljöpartiet de Gröna sitter i Rikspolisstyrelsen och kommer att arbeta för (lobba för) att polisen skall föra statistik över hedersrelaterade brott i framtiden. (D)Järva kvinnor kommer att fortsätta sitt förebyggande arbete efter projektidens slut genom att sprida kunskapen som framkommit i kartläggningen samt använda underlaget till en eventuell ny analys/kartläggning och/eller opinionsbildning i ämnet.

(D)Järva kvinnor utformade och skickade ut en enkät i samband med projektet. Där framgick att en majoritet av dem som svarat kommer eller har kommit i kontakt med hedersrelaterade brott. En majoritet har aldrig sammanställt statistik. De som svarat att de frekvent sammanställer statistik har gjort det i form av dokumentation internt och i rapporteringssyfte. På frågan om de saknar några resurser i bemötandet av hedersrelaterade ärenden, svarade man att utbildning och samordning är viktigast. Därefter kommer ekonomi.

En resurs som specifikt efterfrågas är hemliga ungdomsboenden där de boende inte behöver känna sig inlåsta. Man anser att utbildningen är viktigast att stärka som resurs. Därefter

samordningen. En majoritet som svarat har angett nej på frågan om de fått utbildning och information i hedersrelaterade frågor, många anser att myndigheterna spelar en nyckelroll och behöver bättre och stärkta insatser. De fick också svara på vad det viktigaste i en handbok skulle vara, just i bemötandet av hedersrelaterad problematik. Den övervägande delen svarade identifiering/definition och samordningsrutiner.

(D)Järva kvinnor inser att mycket av lösningen ligger i integrationen i samhället. De har med detta projekt kommit fram till att en definition av de hedersrelaterade brotten behövs för att komma åt problemet. Vi behöver dessutom en mall för riskbedömning som kan verka som guide för dem som kommer i kontakt med hedersrelaterade ärenden. Det är många idag som vet vad problematiken handlar om men det saknas kunskap om vilka åtgärder som bör vidtas i vilket skede. Det finns alltså behov av en handbok/referensbok på ämnet, att se över lagstiftningen och straffskalan samt samordning av insatserna. Alla goda krafter behöver/skall samverka.

Kartläggning:

Kartläggningen finns dokumenterad i ett 26 sidors kompendium. I denna sammanställdes:

- statistik över hedersrelaterade brott
- statistik över hur många hedersrelaterade brott som har begåtts inom stadsdelen
- statistik över hinder orsakade av hedersrelaterade brott
- förslag på samordningslösningar
- problemformuleringar
- visioner och önskemål på hur man bättre kan hjälpa människor som är utsatta för hedersrelaterade brott etc.

Enkätundersökning för projektet "Bästa samordningen i hedersrelaterade ärenden". Enkäterna, som var anonymt utformade, skickades ut till vårdcentraler, polis, behandlingshem, kvinnojourer, socialtjänsten, skolor, fristående organisationer i kommunen etc. i Järvaområdet. Enkäten bestod av tolv frågor. Man svarade genom att sätta ett kryss vid de påståenden som passade bäst in. Under varje fråga fanns tomma rader där svarande fick möjlighet att skriva egna erfarenheter eller kommentarer. Resultaten är angivna i procent avrundade till närmaste heltal.

Enkätfrågor:

1. Hur ofta kommer du i kontakt med hedersrelaterade brott?
2. Hur ofta kommer du i kontakt med hedersrelaterade brott inom stadsdelen Järva?
3. Har er organisation eller institution sammanställt statistik över hedersrelaterade brott?
4. Anser ni er ha tillräckliga resurser i bemötandet av hedersrelaterade brott?
5. Vilka resurser anser du saknas i bemötandet av hedersrelaterade ärenden?
6. Vilka resurser anser du behöver stärkas i bemötandet av hedersrelaterade ärenden?
7. Var anser ni att insatserna behöver stärkas inom hedersrelaterad problematik?
8. Vilket betyg ger du stadsdelen Järvas insatser gällande hedersrelaterade brott?
9. Vem anser du ha högsta ansvaret för hedersrelaterade brott?
10. Finns det inom er organisation pengar öronmärkta för hedersrelaterade insatser?
11. Har ni fått information och utbildning i hedersrelaterade frågor?
12. Vad anser du är viktigast i en handbok i bemötandet av hedersrelaterad problematik?

SVAREN PÅ ENKÄTEN

1. Hur ofta kommer du i kontakt med hedersrelaterade brott?

- Aldrig	33 %	
- Mer sällan	27 %	66% har haft kontakt med
problematiken!
- Någon gång årligen	20 %	
- Fler än 5 ggr årligen	7 %	
- Mer frekvent	13 %	

Kommentarer: Om hotbilden är för stor omplaceras ungdom då detta är ett stödboende.

2. Hur ofta kommer du i kontakt med hedersrelaterade brott inom stadsdelen Järva?

- Aldrig	36 %	
- Mer sällan	29 %	64 % har haft kontakt med
problematiken i Järva!
- Någon gång årligen	21 %	
- Fler än 5ggr årligen	-	
- Mer frekvent	14 %	

Kommentarer: Om hotbilden är för stor omplaceras ungdom då detta är ett stödboende.

3. Har er organisation eller institution sammanställt statistik över hedersrelaterade brott?

- Vet ej	20 %
- Aldrig	60 %
- Är sen sist	-
- Ja, nyligen	7 %
- Frekvent	13 %

Kommentarer: Har ingen särskild statistik av hedersrelaterade brott. Vi dokumenterar alla ärenden. Egen dokumentation inom verksamheten, Kurator.

4. Anser ni er ha tillräckliga resurser i bemötandet av hedersrelaterade brott?

- Vet ej	21 %	
- Aldrig haft resurser	14 %	57 % är anser inte att resurserna
är tillfredsställande!
- Nej	21 %	
- Delvis	21 %	
- Ja	21 %	

Kommentarer: Ja, om hotbilden är för stor. Beror på graden av hotbild i det akuta skedet. Vi har litteratur ang detta men inga övriga resurser.

5. Vilka resurser anser du saknas i bemötandet av hedersrelaterade ärenden?

- Vet ej	20 %
- Utbildning	25 %
- Samordning	25 %
- Särskilt stöd	10 %
- Ekonomi	20 %

Kommentarer: Att ungdomsboendet kan ej vara hemligt eller låst.

6. Vilka resurser anser du behöver stärkas i bemötandet av hedersrelaterade ärenden?

- Vet ej	11 %
- Utbildning	37 %
- Samordning	26 %
- Särskilt stöd	15 %

- Ekonomi 11 %

Kommentarer: Egentligen inget om hotbilden ej är fysisk utan bara verbal.

7. Var anser ni att insatserna behöver stärkas inom hedersrelaterad problematik?

- Vet ej -
- I skolorna 24 %
- Hos myndigheterna 29 %
- Hos allmänheten 22 %
- Hos politiker 24 %

Kommentarer: Högre straffskala för hedersrelaterade brott. Vi har material från myndigheter för skolutveckling men ingen uppföljning eller annat där efter.

8. Vilket betyg ger du stadsdelen Järvas insatser gällande hedersrelaterade brott?

- 1 Lägsta - Ingen ger Järva lägsta betyg
- 2 11 % för insatserna inom heder!
- 3 55 %
- 4 11 %
- 5 Högsta 22 % 22 % ger Järva högsta betyg
för insatserna!

Kommentarer: Stort engagemang i stadsdelen. Kan inte särskilja Järva arbetar över hela sthlm.

9. Vem anser du ha högsta ansvaret för hedersrelaterade brott?

- Skolor -
- Frivillig org -
- Politiker/regering 44 %
- Polisen 28 %
- Socialtjänsten 28 %

Kommentarer: Politiker, rättväsendet, på tok för låg straffskala. I Sverige är det nästan tillåtet att skada en annan människa. Myndigheter ska arbeta efter gällande lagstiftning. Pappor o mammor själva.

10. Finns det inom er organisation pengar öronmärkta för hedersrelaterade insatser?

- Vet ej 14 %
- Har inga insatser 71 % 71 % har inga särskilda insatser
- Ja, men för lite 14 % för hedersrelaterade ärenden!
- Ja, tillräckligt -

Kommentarer: Det saknas inte pengar för de akuta insatserna.

11. Har ni fått information och utbildning i hedersrelaterade frågor?

- Vet ej -
- Nej 50 % 50 % har aldrig fått information och
- År sen sist 29 % utbildning på området!
- Ja, nyligen 14 %
- Frekvent 7 % Endast 7 % har fått utbildning och

information frekvent!

Kommentarer: Sunt förnuft. Inom elevhälsan, utbildningsförvaltningen.

12. Vad anser du är viktigast i en handbok i bemötandet av hedersrelaterad problematik?
- Identifiering	33 %	De flesta vill veta mer om identifiering,
- Samordningsrutiner	29 %	samordning och metoder.
- Metoder	25 %	
- Konsekvensbeskrivningar	8 %	
- Resultat	4 %	

Kommentarer: Att problematiken inte behöver accepteras. Myter kring bemötande och förebyggande.

Sammanfattning:

För projektets räkning har vi i (D)Järva kvinnor:

- 1 Värvat enskilda medlemmar till vår förening
- 2 Diskuterat, debatterat och bildat opinion i hedsrelaterade frågor
- 3 Informerat och förmedlat kunskaper om vad som framkommit i vår enkätundersökning
- 4 Informerat och förmedlat kunskaper om kartläggningen
- 5 Samarbetat och nätverkat med andra organisationer
- 6 Skickat ut närmare 200 inbjudningar
- 7 Frukostmötesprogrammen har skickats in till två webbportaler:
<http://www.qweb.kvinnoforum.se> och <http://www.sofia.se>
- 2 Bjudit in media (lasarnas@dn.se; redaktionen@innerstadspress.se; redaktion.solna@innerstadspress.se; redaktionen@mitti.se; redaktionen@city.se; redaktionen@metro.se etc) till spridningsseminariet
- 3 Fått uppmärksamhet i media
- 4 Skapat nya kontakter med politiker, medborgare, tjänstemän och organisationer
- 5 Länkat samman andra organisationer etc.

Vi har enligt vår beräkning av ovanstående följt projektets syfte och mål. Projektgruppen har arbetat mycket hårt för att genomföra kartläggningen och seminariet och tackar för det ekonomiska stödet som gjorde kartlägningsarbetet möjligt.

Genom (D)Järva kvinnor Saida Jama